

Muntlig innlegg – Utdannings- og forskningskomiteen, Statsbudsjettet 2026

Marte Emilie Sandvik Haaland, leder i Akademiet for yngre forskere

Oslo, 4.november 2025

Takk for muligheten til å gi innspill på vegne av Akademiet for yngre forskere.

Som unge forskere, men en lang karriere foran oss, er vi opptatt av at Norge står overfor store samfunnsutfordringer som innen felt som klima, beredskap og teknologiutvikling. Skal vi lykkes, må vi investere i kunnskap. Forskning er dermed ikke en kostnad, men en investering i fremtidig verdiskaping, samfunnssikkerhet og grønn omstilling.

I årets budsjett foreslår Regjeringen å holde forskningsbevilgningene under Kunnskapsdepartementet stabile. Men samtidig går den totale forskningsinnsatsen ned, og åtte av seksten departementer får reell nedgang i sine forskningsbudsjetter. Norge ligger fortsatt under både egne mål og nivået i sammenlignbare land. Vi anbefaler at Norge trapper opp til å bruke minst 1,25 prosent av BNP på forskning innen 2030. Dette er helt nødvendig for å kunne løse fremtidens samfunnsutfordringer. Både de vi allerede er klar over, og de som vi enda ikke kan forestille oss.

Vi er også bekymret for at regjeringen foreslår å reversere kutt i gjeldsletteordningen for studenter, med en ekstraregning på 900 millioner kroner. Dersom disse midlene tas fra forsknings- og utdanningsbudsjettet, vil det innebære betydelige kutt i sektoren, som tar oss enda lenger bort fra ambisjonen om å satse på kunnskapsberedskap for fremtiden. Det må unngås.

For Akademiet for yngre forskere er det viktig å styrke grunnforskningen og den frie forskningen. En bred og solid kunnskapsbase er avgjørende for å møte fremtidens utfordringer. Dette betyr at store satsinger innen forskning og utdanning må gjøres tilgjengelige for forskere i hele landet. Tildeling av midler til større tematiske forskningssatstinger bør derfor gjøres gjennom åpne konkurranser i Forskningsrådet, ikke tildeles direkte til enkeltinstitusjoner slik som det foreslåtte budsjettet legger opp til. På den måten sikrer vi at faglig kvalitet er styrende.

Vi ser også med bekymring på SSBs nylig publiserte statistikk som viser at det i 2024 be hele 770 færre forskere på norske universiteter og høyskoler. Denne nedgangen ser vi som et resultat av de siste års kutt i grunnbevilgningen til sektoren. Slike kutt rammer unge forskere hardt da det medfører færre stillinger å søke på, og flere år med midlertidighet og usikre karriereutsikter. Statsbudsjettet må prioritere tiltak som gir unge forskere tryggere arbeidsvilkår og langsiktige karrieremuligheter. Det innebærer flere faste stillinger, tid til faglig fordypning og åpne utlysninger for frie prosjekter.

Et sterkt, fritt og langsiktig forskningssystem er avgjørende for Norges evne til å møte fremtidens utfordringer. Takk for oppmerksomheten.